

НОВА СУБСТАНТИВНА ЛЕКСИКА В УКРАЇНСЬКО-СЛОВАЦЬКОМУ АСПЕКТІ

Глобальні зміни у житті людства стали важливим чинником для виникнення нової науки – неології, яка займається інноваційними процесами мови. В останні роки друкується чимало праць, в яких описуються нові слова, що з'являються у мові. Однак пропонувані дослідження присвячені переважно опису однієї мови і не мають зіставного характеру. Тому монографія Ярмили Кредатусової «*Nová substantívna lexika v ukrajínsko-slovenskom aspekte (Vybrané porovnávacie štúdie)*»¹ є актуальною, оскільки є однією з перших монографічних праць на території Словаччині, де зіставляється українська та словацька нова лексика.

У монографії розглядається нова субстантивна лексика в українсько-словацькому аспекті. У праці представлений сучасний погляд на творення нових іменників в українській та словацькій мовах. Дуже вдало обраний об'єкт дослідження – субстантивна лексика, оскільки вона складає 2/3 частини словникового складу як української, так і словацької мов. Саме іменники найбільше зазнають інноваційних процесів у сучасному суспільстві.

Монографія складається із семи розділів, де порівнюється творення нових абстрактних назв, скорочень, назв осіб та назв жінок, іменників, утворених за допомогою запозичених префіксів та префіксоїдів, та назв, утворених семантизацією в українській та словацькій мовах.

У першому розділі авторка представляє неологію як науку, предмет дослідження, розуміння понять окаціоналізм та неологізм, інтернаціоналізація та націоналізація, інтелектуалізація та демократизація, актуалізація та пасивізація, аналізує точки зору українських та словацьких науковців щодо цієї проблематики. У розділі представлені основні інноваційні процеси, які відбуваються в обох аналізованих мовах, погляди мовознавців на них.

У другому розділі Я. Кредатусова аналізує нові абстрактні назви в українській та словацькій мовах, які виникають внаслідок інтелектуалізації сучасного суспільства, визначає найпродуктивніші суфікси та словотвірні основи при творенні нових абстрактних назв у порівнюваних мовах. Авторка доходить висновку, що кількість нових абстрактних назв в обох мовах збільшується, запозичуються нові абстрактні назви з інших мов, зростає продуктивність словотвірних формантів, які виражають абстрактні поняття. У словацькій та українській мовах вживають подібні словотвірні форманти, але продуктивність в обох мовах є різною.

Третій розділ присвячений аббревіатурам та скороченням, які виникають у

¹ Kredátusová, Jarmila: *Nová substantívna lexika v ukrajínsko-slovenskom aspekte (Vybrané porovnávacie štúdie)*. – Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2013. – 169 s. ISBN 978-80-555-0900-6

сучасній українській та словацькій мовах. Оскільки принцип економії мови у сучасному суспільстві на сьогодні є дуже актуальним, тому дослідження, де б описувалися сучасні скорочення, є доцільним і необхідним.

Ґрунтовним є четвертий розділ, де описуються нові назви осіб в українській та словацькій мовах. Звертається увага на найпродуктивніші суфікси **-ик, -ач, -ець** в українській мові та **-ér, -ár, -ovec, -ák, -ik** у словацькій. У цьому розділі авторка розглядає різні групи назв осіб в обох мовах, визначає продуктивні та непродуктивні словотвірні основи та форманти. Я. Кредатусова доходить висновку, що при творенні назв осіб переважають назви за видом діяльності, які мотивуються дієсловами, додаються деякі запозичені суфікси та префікси; значно частіше назви осіб утворюються префіксацією. В обох мовах зростає кількість нових назв осіб, утворених від скорочень та абrevіатур, також зростає кількість атрибутивних назв осіб.

У п'ятому розділі представлено творення нових назв жінок, де показано різницю між українською та словацькою підсистемами, констатується, що сфера використання назв жінок в українській мові є обмеженішою, ніж у словацькій. У словацькій мові фемінітиви на **-к-а** використовуються в усіх стилях мови, а в українській здебільшого в публіцистичному та розмовному, хоча словотвірний потенціал цих назв в обох досліджуваних мовах майже однаковий.

Шостий розділ присвячений аналізу нових назв осіб, утворених за допомогою запозичених префіксів та префіксоїдів. У цьому розділі авторка аналізує нові субстантиви з префіксоїдами **auto-, agro-, anti-, aqua-, bio-, art-, euro-, ex-, extra-, fyto-, hydro-, maxi-, mini-** та ін. Я. Кредатусова констатує, що використання запозичених компонентів у ролі префіксів в обох мовах відрізняється переважно ступенем продуктивності та словотвірним значенням.

У сьомому розділі аналізуються нові назви, утворені семантизацією, оскільки на сьогодні це є один з найпродуктивніших способів творення і в українській, і в словацькій мовах. У цьому розділі авторка аналізує назви, утворені метонімізацією та метафоризацією. Також розглядаються процеси детермінологізації в обох мовах.

У монографії проаналізовані актуальні явища та процеси, притаманні сучасним словацькій та українській мовам. Величезна кількість наведених у монографії прикладів, що підтверджують ці процеси, та детально описані мовні явища, які впливають на виникнення нових слів, збільшують наукову цінність роботи. Переконаливість монографії надає й список нових українських та словацьких слів, що були предметом аналізу.

Монографія Я. Кредатусової, безперечно, є вагомим внеском у розвиток сучасної неології та українсько-словацького зіставного мовознавства.

Л.Т. Буднікова